

Kmetijstvo.

Gospodarske drobtine.

I. Driska telet.

Dostikrat se prigodi, da napade sesajoče teleta bolezen, bela driska imenovana. Ako se je loti z močjo, in se bolezen za časa zanemarja, lahko je, da tele v kratkem tudi pogine.

Vzrok boleznici je navadno v slabi krmi krave. Prehod od suhe krme na svežo, večkrat pokvarjeno, prehlajenje krave, kakor tudi teleta, pa še mnogo drugih vzrokov lahko to bolezen naključni. Razume se, da se morajo najprej ti vzroki poiskati in odstraniti, nato pa hitro se lotiti zdravljenja teleta.

Takšno bolno tele se mora najprej odstaviti od sesca. Mesto mleka se mu naj skuha juha od pražene ržene moke, kateri se primeša kumine in nekaj soli. Ta tekočina se mora vselej precediti, da ne bi mogoče se iz moke naredili svalki, koje bi ne moglo tele požreti. Seveda se mora teletu to rabiti, pa vselej le primerno toplo. S kraja se daje po vsaki dve uri za pol litra, sčasoma po nekoliko več. V sili se napravi tudi klistira od omenjene tekočine, samo da se takrat tekočina ne sme soliti, nego se jej prida nekoliko kamiličnega čaja. Kadar tele okreva, jame navadno samo piti omenjeno pijačo, če ne treba mu zalivati, dokler popolnoma ne ozdravi.

II. Soliter, kako spoznati, je li pravi?

Dostikrat se zgodi, da kakor pri vsakoršnem drugem blagu, se tudi solitru primešavajo razne tvarine, na pr. sol, kajnit itd. Hočemo spoznati, li je soliter pristen, denimo ga nekoliko v žlico, ter držimo nad žrjavico. Če je pravi, raztopi se v petih minutah, nato pa začne z modrim plamenom goreti. Če je pa primešana kakšna sol, pa se ne taja, temveč prasketa vsled vročine.

III. Odstavljanje telet, oziroma njih hrana brez mleka.

V nekem češkem gospodarskem listu opisuje skušen živinorejec, kako se naj tele vzreja brez sesca.

„Koj po otelitvi denem tele v malo pregrajo, toliko da se more v njej po volji gibati. K sescu ga ne pustim, temveč v prvem tednu dobiva tele po trikrat na dan mleka maternega v posodi. V drugem tednu dobiva tele še mleko, pa se zraven začne hraniti s kuhovino od na pol smeletega ovsa. S kraja se daje teletu po liter te kuhovine, v kateri meri se pa jemlje mu po drugi strani mleko. Tako se v tretjem tednu ravna naprej, da že v četrtem se mleko popolnoma odvzame, pa nadomesti z ovseno kuhovino in seveda z dobrim senom zraven. Tako se ravna po cele tri mesece.

Razume se, da je treba kuhovino napraviti primerno redko, da jo tele more piti. Od 1 kg ovsa napravi

se kuhovine po 5 do 6 litrov, katera se daje nekoliko mlačna teletu.

Stroški tega krmljenja se računajo za 100 dni: 100 kg ovsa = 7 gld. 200 kg dobrega sena = 6 gld. vkup 13 gld. Pri krmljenju z mlekom pa bi se v tem času porabilo od 1000 do 1200 litrov mlekn. Po 5 kr. l zneso ono od 50 do 60 gld.

Seveda je v tem velika razlika na računu, ali vender mi dvomimo, da bi tele pri omenjeni krmi tako uspevalo, nego pri naravni — pri mleku. Ako se nam to dokaže, potem je gotovo svetovati ta način krmljenja, zlasti še ondi, kjer se mleko lahko drago prodaja. Pač pa svetujemo zraven dojenja ali krmljenja z mlekom kot najprvo hrano dajati teletu gori priporočano kuhovino od ovsa.

IV. Detejino seme, kako shraniti?

Zgodi se večkrat, da nam preostane deteljnega semena, katero hočemo shraniti potem za prihodnje leto. Da bi pa v tem času ne trpeli one škode od plesnja ali suše, priporoča se jo dati v čedno vrečo, katero je treba obesiti na suhem pa temnem kraju. Tako shranjeno seme ne bo zgubilo ali trpelo kaj na kaljivosti.

V. Da črv ne gloda lesa.

Mnogokrat se zgodi, da skoraj novo in lepo pohištvo jame glodati črv, tako da ga kmalu skvari in uniči. Kaj je vzrok, da se nekaterega lesa tako kmalu loti, med tem, ko ima drugi les v obližju mir pred njim, se še ne ve natanjko. Ljudje menijo, da je vrsta lesa takšna, drugi pravijo, da je bilo drevo „v takem času vsekano“ in še več vraž dostavijo. Da se to zabrani, svetuje se sledeče sredstvo: Kadar je pohištvo narejeno, treba v gorki vodi raztopiti nekaj alve, ter parkrat s to tekočino pohištvo izribati. Še le, kadar se je to dobro posušilo, velja pohištvo izlikati (politirati).

VI. Oteklina od udarca, kako se ozdravi?

Večkrat se zgodi, da se človek udari, ali kako drugače poškoduje, na kojem mestu se napravi boleča modro rudeča oteklina. Ako ni pod njo kaj ranjeno ali celo zlomljena kost, temveč je samo na mesu in koži, ozdravi se kmalu z naslednjim sredstvom: Stolci v možnerju nekaj strokov česna, ter ga pomešaj s strdjo. S to zmesjo se boleči ud maže po trikrat na dan, dokler ne ozdravi.

Pohorski.

Korist ptičjega gnezda in ptic pevk.

V tem času, ko brezbožna svojat zlasti v naši pokrajini neusmiljeno zasleduje ptice pevke, jih lovi, strelja in ukončuje, da je joj, treba spregovoriti nekaj besedij z nova o koristi ptic pevk in ptičjega gnezda.

Mnogi ljudje nimajo niti pojma o koristi ptičjega gnezda, ker bi jih sicer ne razdirali. Mlade ptice jemati ter jim razdirati gnezda more samo človek brez srca. Kdor je prišel kdaj v bližino ptičjega gnezda, v katerem so bili mladiči, in je slišal, kako sta stara nad glavo

plašljivo cvrčala, kakor bi ga prosila, naj jima ne razdira njune sreče, ta gotovo ni mogel biti tako hrastovega srca, da bi zadal malim stvaricam tako težko rano. Ptičja gnezda v gozdu in na polju so pogostoma plen dečakov-potepuhov, pa tudi neumnih odrašenih Gorje pa oni okolici, kjer se ne vale ptice-pevčice, a mesto njih gomazijo gosenice!

Vzemimo n. pr., da se v enem gnezdu nahaja pet jajec in pozneje pet mladičev in da vsako teh mladih bitij potrebuje na dan 50 gosenic, to bi znašalo vsak dan 250 gosenic in v 30 dneh 7.500 gosenic. Ena sama gosenica požre vsaki dan toliko listja in cvetja, kolikor sama tehta. Ako bi torej ena gosenica 30 dni živela in vsaki dan požrla samo en cvet, tedaj bi ona v 30 dneh 30, in onih 7500 gosenic 225.000 cvetov požrlo. Z izgubo teh 225.000 cvetov bi morda mi izgubili ravno toliko sadov. Redko pa se zgodi, da bi kaka gosenica na dan uničila samo jeden cvet. Še je tu in tam grda navada, da dečaki lovijo senice v seničarke, ko jih vjamejo, so pa največkrat žrtev mačke. Ravno tako lovijo škvorce, ter jih uče brbljati. Ako bi ljudje poznali korist senice in škvorca in ptic-pevk sploh, gotovo jih ne bi lovili. Ena sama senica n. pr. potrebuje na leto 2—300.000 raznega mrčesa za hrano in škvorci pohrustajo za časa valjenja neizmerno množino gosenic, polžev in škodljivih črvov. Kako mrzijo in sovražijo ljudje tudi ubogega pritepenca vrabca, češ, da jim na polju dela škodo. Res, vrabec dela škodo, ali koliko večja je njegova korist! Prirodoslovci nam zatrjujejo, da en sam par vrabcev nanosi svojim mladim v enem tednu preko 2000 gosenic. Friderik Veliki je ukazal v enem delu dežele vse vrabce iztrebiti, ker so jih smatrali škodljivim. A v kratkem je bil prisiljen skleniti mir z vrabci, ker ni hotel prepustiti sadjarstva popolnemu poginu.

Korist, ki jo imamo od ptic pevk, ne da se popisati. Pa če nam one koristijo, jim moramo tudi mi po svoji moči pomagati.

Lahko je pticam po leti, veselo je njih življenje, a druga jim poje po zimi. Mraz tira ubogo malo žival v človeško bližino in iz njih oči čitaš tiho prošnjo: dajte nam vsaj vi jesti! Bodimo torej milosrčni do ptic in dajmo jim po zimi hrane. Glasoviti nemški pesnik pravi: Najbolj usmiljeni človek je tudi najboljši, in mi dostavljamo še to: Usmiljenost se kaže najbolje v ravnanji z živali, sosebnost s pticami.

Kmetijske raznoterosti.

Slepar z zdravilom. Neki H. Mesaros, Dunaj IV. Freundgasse 4, prodaja neko rastlinsko zdravilo pod imenom „Animalin“, ki ga v svojih reklamacijskih okrožnicah hvalisa kot „pravi blagoslov božji za reveže in bogatine“. Prodajna cena znaša približno 1 K 50 h za kilogram. V resnici pa ima preparat vrednosti 20 h za kilogram, in njegova moč je tolika, ali vsaj blizu tolika kakor nič. Po analizi, izvršeni na c. kr. poljedelsko-kemičnem poizkuševališču na Dunaju, obstoji iz 3 % bakrene galice, dalje iz amonijevega sulfata, iz sadra, ugašenega apna, kuhinjske soli, iz natronsolitra in

iz nekoliko kalijevega hipermangata. Od teh sestavin more k večjemu bakrena galica delovati kot semensko močilo, vendar je njegova množina tako neznatna, da se nje uplivanje ne more upoštevati. Druge sestavine so brez vsacega vpliva. Kdor bi kupil ta skrivni pomoček, bi za kilogram bakrene galice, ki stane drugače 70 h, plačal 60 kraje C. kr. poljedelsko-kemično poizkuševališče na Dunaju je že lansko leto svarilo v strokovnih časopisih pred nakupovanjem animalina. Mesaros pa nadaljuje s hvalisanjem tega ničvrednega izdelka in nahaja, kakor se žalibog vidi, v širnih gospodarskih krogih verno občinstvo. Pred nakupovanjem takih, navadno samo izumitelju uspeh obetajočih skrivnih pomočkov, se ne more zadosti živo in resno svariti.

Poučni in zabavni del.

Spomina vreden dogodek.

Ruski spisal Viktor Nikolajev. — Poslovenil Krutogorski.
(Dalje).

Novi prišlec ni nobenega pozdravil, ter se vsedel kraj mize na klop. Ogledavši si ga natančneje, sem se takoj spomnil, da sem nekje pred nedavnim videl ta original. Ko sem tako v mislih prebiral vse ljudi, s kojimi sem se sešel zadnji čas, prišel mi je slednjič na misel jeden zloglasen tolovaj, ki je slovel za grozovitega roparja po vsi Sibiriji pod imenom Troška Rižak ali Troška Bezpali, ter nedavno zbežal iz emisejske kaznilnice. Čim dalje sem ga opazoval, tem bolj in bolj se mi je vsiljevalo prepričanje, da imam pred seboj dotičnega zločinca; trebalo se je samo prepričati, če mu nedostaja dveh prstov na pravi roki.

Med tem je starka prinesla večerjo in vsa družina je začela večerjati. Ozrvši se v Ahmeta, sem zapazil, da tudi on nekako sumljivo ogleduje rudečobradatega fanta, katerega je lahko spoznal, ker je često pohajal emisejsko jetnišnico in hodil mimo jetnišničnega dvorišča, kjer so se dan na dan izprehajali ujetniki. Fantu ni bilo nič kaj všeč najino motrenje, nemirno je plazil po klopi sem in tje, ter na vso moč skušal izogniti se najinih pogledov.

Po juhi so prišli na mizo cmoki. Hlapec, zanimajoč naju z Ahmetom, je zares jedel z levico, kar je naposled potrdilo mojo sumnjo. Ne vem, kako dolgo bi bil trajal ta neodločen položaj, da ni jeden priprost značaj mahoma razjasnil naše vzajemne odnošaje. Je nalašč ali se je primerilo, no Ahmet je, devaje na krožnik cmoke, trčil tako močno v Trofimuškovo skledo, da bi bila skoraj padla na tla; hlapec je instiktivno pomolel izpod mize desnico, da bi prijel skledico, a takoj jo je spet skrnil pod mizo, čeprav je bilo že prepozno, vsi smo jasno videli njegovo kruljevo roko, na koji sta manjkala dva prsta. Videč najine začudene vzore, in spoznavši svojo pomoto, prišel je v tako divjo jezo, da ga je bilo strah gledati; s penečimi ustmi, s krvjo nalitimimi očmi je skočil izza mize, zavihavši do lakti žilaste svoje roke, na katerih so bili vidni rudečkasti obroči okovov, hipoma potegnil izza pasu širok mesarski nož in s krikom: „jaz